

**ПРОГРАМА ТА МЕТОДИЧНІ
РЕКОМЕНДАЦІЇ**
**до підсумкової атестації здобувачів вищої
освіти у формі кваліфікаційного іспиту з**
перевірки додаткових компетенцій
«ЕКОНОМІКА ТА ФІНАНСИ»

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

СОЛЯР В.В.

**Кваліфікаційний іспит з перевірки додаткових компетенцій
«Економіка та фінанси»**

Програма та методичні рекомендації до підсумкової атестації здобувачів вищої освіти освітнього рівня бакалавр галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» освітніх програм «Економіка», «Економіка, управління та право»

*Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди,
протокол №5 від 11 травня 2021 р.*

Харків 2021

Укладач: Соляр В.В.

Рецензенти:

Н. Бєлікова доктор економічних наук, доцент, вчений секретар Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України;

І. Осьмірко кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії, фінансів і обліку ХНПУ імені Г.С. Сковороди.

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди (протокол № 5 від 11.05.2021 р.)

Кваліфікаційний іспит з перевірки додаткових компетенцій «Економіка та фінанси»: Програма та методичні рекомендації до підсумкової атестації здобувачів вищої освіти освітнього рівня бакалавр галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» освітніх програм «Економіка», «Економіка, управління та право». - Харків: ХНПУ, 2021. – 50с.

Представлена програма і методичні рекомендації є навчальним виданням, що визначає порядок проведення та зміст кваліфікаційного іспиту з перевірки додаткових компетенцій «Економіка та фінанси» для здобувачів освітнього рівня бакалавр, складені на підставі Положення про підсумкову атестацію здобувачів вищої освіти, відповідають змісту та вимогам освітніх програм «Економіка», «Економіка, управління та право», навчальному та робочому планам спеціальності, а також іншим нормативно-правовим документам з організації освітнього процесу в ХНПУ імені Г.С. Сковороди та нормативно-правовим актам з питань освіти. Методичні рекомендації стануть у нагоді як здобувачам, так і викладачам професійних дисциплін за вибором, членам кваліфікаційних комісій.

Видано за рахунок укладача

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	4
ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ З ПЕРЕВІРКИ ДОДАТКОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ «ЕКОНОМІКА ТА ФІНАНСИ» ЗА ДИСЦИПЛІНАМИ (ОСВІТНІМИ КОМПОНЕНТАМИ) ТА ТЕМАМИ	7
Освітній компонент 1. Фінанси підприємств.....	7
Освітній компонент 2. Податкова система й оподаткування.....	10
Освітній компонент 3. Правове забезпечення, організація й захист господарської діяльності.....	15
Освітній компонент 4. Аналіз господарської діяльності.....	17
Освітній компонент 5. Банківська справа.....	20
Освітній компонент 6. Інвестування.....	22
ДІАГНОСТИКА УСПІШНОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ.....	24
РЕКОМЕНДОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА.....	27
ВИМОГИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ З ПЕРЕВІРКИ ДОДАТКОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ «ЕКОНОМІКА ТА ФІНАНСИ».....	30
ПРИКЛАДИ ТИПОВИХ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ.....	33
ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ.....	41

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма підсумкової атестації здобувачів вищої освіти *Кваліфікаційний іспит з перевірки додаткових компетенцій «Економіка та фінанси»* складена відповідно до освітньої програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань *05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 051 Економіка*.

Мета та завдання

Метою кваліфікаційного іспиту з перевірки додаткових компетенцій (КІПДК) «Економіка та фінанси» є оцінка рівня додаткових компетенцій (професійних знань, умінь та навичок випускників), отриманих під час вивчення дисциплін вільного вибору здобувача, передбачених освітньо-кваліфікаційними характеристиками бакалаврів за галуззю знань «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності «Економіка» з використанням загальноновизнаних методів комплексної діагностики.

КІПДК поряд із вимогами до змісту окремих дисциплін враховує також загальні вимоги до спеціалізованої професійної підготовки, передбаченої державним освітнім стандартом підготовки бакалавра.

Основні завдання проведення *КІПДК*:

- надання допомоги здобувачам-бакалаврам у підготовці до складання іспиту, який є обов'язковою формою кваліфікаційних випробувань, призначених для комплексної перевірки спеціалізованої професійної підготовки здобувачів вищої освіти, передбачених додатком до навчального плану;
- всебічно озброїти випускника-бакалавра рекомендаціями та порадами щодо раціоналізації та оптимізації його роботи з підготовки до складання іспиту;
- надати повне уявлення про зміст програмами КІПДК, переліком екзаменаційних питань та завдань з вибірових дисциплін, структурою екзаменаційного білету, прикладами типових практичних завдань та їх розв'язанням, переліком основної та додаткової літератури, рекомендованої для опанування програмних питань підсумкової атестації випускників;

- пояснити порядок роботи Кваліфікаційної комісії та довести до відома критерії оцінювання навчальних досягнень випусників-бакалаврів;

- надати рекомендації та поради з питань підготовки та складання іспиту і методичні матеріали, що визначають процедуру його проведення.

У результаті складання КІПДК відповідно до освітньої програми формуються **програмні компетентності**:

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері економіки та у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК 1 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 2 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3 Знання та розуміння предметної області професійної діяльності.

ЗК 5 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 6 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 9 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 12 Здатність свідомо та соціально-відповідально діяти на основі етичних міркувань.

ФК 1 Здатність виявляти закономірності функціонування сучасної економіки на мікро- та макрорівні.

ФК 2 Здатність використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ФК 4 Здатність описувати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних та прикладних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

ФК 10 Навички використання сучасних джерел економічної, фінансової, соціальної, управлінської, облікової інформації для складання службових документів та аналітичних звітів.

ФК 11 Здатність використовувати аналітичний та методичний інструментарій для обґрунтування економічних рішень.

ФК 12 Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

ФК 15 Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах у межах спеціальності.

Передумови проведення підсумкової атестації у формі Кваліфікаційного іспиту з перевірки додаткових компетенцій «Економіка та фінанси» - комплексне опанування взаємопов'язаних фінансово-аналітичних дисциплін циклу дисциплін вільного вибору здобувача: фінанси підприємств, податкова система й оподаткування, банківська справа, аналіз господарської діяльності, правове забезпечення, організація й захист господарської діяльності, інвестування.

Результати навчання за дисципліною

У результаті опанування змісту навчальних дисциплін здобувачі мають продемонструвати опанування таких **програмових результатів навчання:**

ПРН 3. Використовувати аналітичний та методичний інструментарій для розуміння логіки прийняття господарчих рішень різними економічними агентами (індивідуумами, домогосподарствами, підприємствами та органами державної влади).

ПРН 4. Використовувати професійну аргументацію для донесення інформації, ідей, проблем та способів їх вирішення до фахівців і нефахівців у сфері економічної діяльності.

ПРН 9. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН 10. Вміти аналізувати процеси державного та ринкового регулювання соціально-економічних і трудових відносин.

ПРН 11. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН 17. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.

ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ З ПЕРЕВІРКИ ДОДАТКОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ «ЕКОНОМІКА ТА ФІНАНСИ» ЗА ДИСЦИПЛІНАМИ (ОСВІТНІМИ КОМПОНЕНТАМИ) ТА ТЕМАМИ

Освітній компонент 1. Фінанси підприємств

Тема 1.1 Сутність і основи організації фінансів підприємств

Поняття, суть і місце фінансів підприємств у фінансовій системі. Функції фінансів підприємств як внутрішня властивість, форма вияву їхньої сутності. Поняття грошових фондів і фінансових ресурсів підприємств. Економічні методи та способи формування фінансових ресурсів. Джерела формування фінансових ресурсів: власні, позичені й залучені. Основні принципи організації фінансів підприємств за ринкових умов. Сутність фінансової діяльності підприємств. Сутність фінансового механізму підприємств, його складові (фінансові методи, фінансові важелі, правове, нормативне та інформаційне забезпечення). Сутність фінансових ресурсів підприємств. Сутність, джерела утворення та напрямки використання грошових фондів підприємств (зареєстрований, додатковий, резервний капітал, фонд нагромадження, фонд споживання, валютний, дивідендний фонди, фонд виплати заробітної плати, амортизаційний фонд). Способи мобілізації фінансових ресурсів на фінансовому ринку. Фінансові зобов'язання підприємств (зовнішні та внутрішні).

Тема 1.2 Організація грошових розрахунків. Грошовий оборот

Суть і значення грошових розрахунків в організації господарської діяльності підприємства. Види грошових розрахунків. Порядок ведення касових операцій. Порядок відкриття рахунків в національній та іноземній валютах. Види грошових рахунків підприємства. Порядок використання коштів з поточних рахунків. Організація безготівкових розрахунків, вимоги до їх проведення, сфера використання. Форми безготівкових розрахунків: розрахунки платіжними дорученнями, вимогами-дорученнями, чеками. Вексельна форма розрахунків. Клірингові розрахунки. Особливості розрахунків

за надання факторингових послуг підприємствам. Електронні гроші.

Розрахунково-платіжна дисципліна, її зміст, значення для забезпечення ефективної господарської діяльності. Порядок пред'явлення претензій за розрахунками. Санкції в системі грошових розрахунків і платежів.

Тема 1.3 Активи підприємства: формування та оцінка

Активи підприємства: поняття та класифікація. Поняття необоротних активів, класифікація та оцінка. Види вартості. Порядок нарахування амортизації.

Суть оборотних активів, склад і структура. Значення оборотних активів в забезпеченні кругообігу коштів підприємства. Методи визначення потреб в оборотних коштах. Метод прямого обчислення потреби в оборотних коштах. Поняття норм і нормативів оборотних коштів. Економічний метод обчислення потреби в оборотних коштах.

Структура джерел формування необоротних та оборотних активів підприємства. Оцінка ефективності використання активів підприємства.

Тема 1.4 Капітал підприємства: оптимізація та управління

Поняття капіталу, визначення та класифікація. Систематизація видів капіталу підприємства за основними класифікаційними ознаками. Основні принципи формування капіталу підприємства. Управління формуванням власного капіталу. Характеристика джерел формування власних фінансових ресурсів підприємства. Управління формуванням залученого капіталу. Концепція вартості капіталу як важлива передумова ефективного управління. Фінансовий важіль як механізм управління капіталом підприємства. Оптимізація структури капіталу.

Тема 1.5 Формування та використання прибутку

Визначення та класифікація доходів і витрат підприємства, їх вплив на формування фінансового результату діяльності підприємства. Прибуток як результат фінансово-господарської діяльності підприємства. Економічний зміст прибутку.

Валовий прибуток: поняття, порядок формування, визначення факторів

впливу. Формування собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг) та її вплив на прибуток-Установлення цін на продукцію й формування прибутку. Фінансовий результат від операційної діяльності підприємства: порядок формування, визначення факторів впливу. Визначення фінансового результату до оподаткування, порядок розрахунку. Порядок визначення, розподілу і використання чистого прибутку підприємства.

Економічні методи регулювання розподілу й використання прибутку. Прогнозування та планування прибутку підприємства. Рентабельність як відносний показник ефективності діяльності підприємства. Визначення показників прибутковості підприємства.

Тема 1.6. Оцінка фінансового стану суб'єктів господарювання

Економічна суть фінансового стану підприємств та його місце в управлінні підприємством. Методика оцінки фінансового стану суб'єкта господарювання.. Характеристика система фінансових коефіцієнтів. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Поняття платоспроможності, ліквідності, фінансової автономії та стійкості підприємства. Показники та фактори стабільного фінансового стану підприємства. Комплексна оцінка фінансового стану підприємства.

Тема 1.7 Кредитування підприємств

Особливості кругообігу коштів підприємств як передумова кредитних відносин. Форми і види кредитів, які використовуються в господарській діяльності підприємств. Визначення потреб у кредитних ресурсах. Банківський кредит - основна форма залучення підприємствами позичкових коштів. Принципи кредитування. Об'єкти кредитування та їхні характеристики. Раціональні межі кредитування. Кредитоспроможність підприємства та її показники. Банківський контроль у процесі кредитуванням Гарантії своєчасності та повноти сплати кредиту. Кредитна заявка. Зміст кредитного договору та порядок укладення. Методи перевірки забезпечення кредиту. Позичкові рахунки. Позичковий процент, критерії його диференціації і джерела сплати. Залучення банками тимчасово вільних коштів підприємств. Товарний

кредит, умови його отримання та погашення підприємствами.

Тема 1.8 Фінансовий контролінг

Контролінг як міжфункціональний напрям управлінської діяльності. Зміст та завдання фінансового контролінгу. Види фінансового контролінгу, інформаційна база. Сфери дії: бюджетування; стратегічне, поточне планування, та податкове планування, інформаційне забезпечення та координаційна діяльність, управлінський облік, страхування, фінансова діагностика, інвестор-рілейшнз, управління ризиками та внутрішній контроль.

Стратегічне та поточне планування як складові елементи фінансового контролінгу. Фінансовий план та порядок його складання. Характеристика стадій фінансового планування. Досягнення оптимальної узгодженості рівня розвитку та прибутковості підприємства. Координація окремих підсистем управління й оптимізація фінансових рішень і збільшення вартості компанії.

Освітній компонент 2. Податкова система й оподаткування

Тема 2.1. Податки. Податкова система і податкова політика

Податки в системі доходів державного бюджету. Поняття податків та інші форми платежів до бюджету: плата, внески, відрахування, збори. Визначення податків, їх характерні ознаки та функції. Елементи податку: суб'єкт (платник) і носій, об'єкт оподаткування, джерело сплати, одиниця оподаткування, податкова ставка і квота. Методи побудови податкових ставок. Класифікація податків. Види прямих податків. Види непрямих податків.

Поняття податкової системи, її структурна побудова. Принципи оподаткування. Податки як елемент перерозподілу ВВП. Податки як інструмент фінансового регулювання розвитку суспільства. Рівноцінність в оподаткуванні різних суб'єктів.

Поняття податкової політики та її напрямки. Ефективність та дієвість податкових інструментів, характеристика їх впливу на соціально-економічний розвиток. Податковий вплив на ціни.

Тема 2.2 Податок на прибуток

Прибуткове оподаткування в системі податків з підприємств та організацій. Варіанти прибуткового оподаткування підприємств та організацій: податок на дохід і податок на прибуток. Податок на прибуток підприємств як форма корпоративного прибуткового оподаткування. Платники і ставки податку на прибуток з числа резидентів та нерезидентів. Об'єкт оподаткування. Порядок визначення прибутку як об'єкта оподаткування, його економічний зміст і кількісна визначеність. Порядок формування доходів для цілей оподаткування. Структура доходів окремих категорій платників. Витрати підприємств для визначення прибутку. Амортизаційні відрахування як специфічні витрати.

Тема 2.3 Податок з доходів фізичних осіб

Оподаткування доходів фізичних осіб як форма індивідуального оподаткування та у системі оподаткування населення. Основи оподаткування доходів фізичних осіб. Характеристика платників податку. Характеристика об'єктів оподаткування. Загальний оподатковуваний дохід. Податкові соціальні пільги порядок їх надання фізичним особам . Ставки податку на доходи фізичних осіб. Оподаткування доходів від надання нерухомості в оренду. Оподаткування доходів, отриманих за договорами довгострокового страхування життя та недержавного пенсійного страхування. Оподаткування операцій з продажу об'єктів нерухомого і рухомого майна.

Тема 2.4 Податок на додану вартість

Сутність податку на додану вартість, його розвиток. Передумови впровадження ПДВ в Україні. Податок на додану вартість як ціноутворюючий фактор. Методика включення податку в ціну. Порядок реєстрації платником ПДВ. Об'єкт оподаткування, його визначення у різних галузях. Пільги по ПДВ, їх направленість та дія. Порядок обчислення податку на додану вартість. Два методи обчислення податку: нетто податок і сальдовий, їх характеристика і передумови використання. Облік податку у платників. Податкові зобов'язання

та податковий кредит при обчисленні податку на додану вартість. Особливості визначення податкового зобов'язання та кредиту.

Тема 2.5 Акцизний податок

Акцизний податок як форма специфічних акцизів. Особливості акцизного оподаткування в Україні. Поняття акцизу. Суб'єкти та об'єкти акцизного податку. Платники акцизного податку. Методика обчислення сум акцизного податку, що підлягають сплаті до бюджету. Порядок включення акцизного податку у ціну товарів. Пільги по податку. Специфіка оподаткування акцизним податком алкогольних напоїв та тютюнових виробів. Особливості оподаткування акцизним податком транспортних засобів, нафтопродуктів. Особливості маркування підакцизних товарів.

Тема 2.6 Митно-тарифне регулювання

Основи митної справи. Митна територія та митний контроль, ввезення, вивезення та транзит товарів, митна декларація і декларанти. Мито як джерело доходів бюджету, митна політика. Митне оформлення. Митна декларація, порядок її подання. Контроль митних органів за сплатою митних платежів юридичними особами. Види мита. Визначення митної вартості, її достовірності. Методи визначення митної вартості товарів. Метод визначення митної вартості. Визначення митної вартості на основі віднімання та додавання вартості. Резервний метод визначення митної вартості. Порядок обчислення суми мита. Контроль за своєчасністю перерахування суми мита до бюджету.

Тема 2.7 Спеціальні податкові режими

Порядок визначення кола суб'єктів спрощеної системи оподаткування з числа юридичних та фізичних осіб. База оподаткування за спрощеною системою. Ставки спрощеної системи оподаткування. Особливості сплати інших податків суб'єктами спеціального режиму оподаткування.. Порядок нарахування та перерахування податку. Порядок видачі свідоцтва про право сплати єдиного податку. Штрафні санкції за порушення порядку нарахування та сплати єдиного податку. Умови переходу суб'єктів малого бізнесу на

спрощену систему оподаткування. Порядок видачі свідоцтва про сплату єдиного податку. Своєчасність подання розрахунку.

Тема 2.8 Майнове оподаткування

Склад місцевих податків та зборів і порядок їх стягнення. Суть майнового оподаткування та характеристика його основних форм. Майнове оподаткування і його значення в сучасних умовах. Види майнового оподаткування. Склад податку на майно: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; транспортний податок; плата за землю. Платники, об'єкти оподаткування, ставки податків, терміни сплати і порядок зарахування до бюджету. Податкова звітність. Порядок надання пільг. Перспективи запровадження в Україні. Порядок справляння туристичного збору, зборів за паркування автомобілів та за провадження окремих видів господарської діяльності.

Тема 2.9 Ресурсне оподаткування

Основи ресурсного оподаткування. Принципи встановлення плати за ресурси. Плата за ресурси як інструмент впливу на економічне та раціональне використання ресурсів. Лісовий дохід, його сутність і призначення. Види лісового доходу. Строк сплати за воду та звітність платників. Плата за розробку корисних копалин (мінеральні ресурси), її платники. Перелік ресурсів, за які стягується плата. Плата за землю як інструмент раціонального використання земельних угод і регулювання розміщення виробництва та населення в регіональному розрізі. Форми плати за землю: орендна плата та земельний податок. Основи побудови земельного податку: платники, об'єкт оподаткування, ставки.

Тема 2.10 Екологічний податок

Екологічний податок. Платники податку, об'єкт та база оподаткування. Ставки податку за викиди в атмосферне повітря забруднюючих речовин стаціонарними джерелами забруднення. Ставки податку за скиди забруднюючих речовин у водні об'єкти; за розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах; за утворення радіоактивних відходів. Порядок обчислення й сплати податку, подання податкової звітності.

Освітній компонент 3. Правове забезпечення, організація й захист господарської діяльності

Тема 3.1. Поняття сучасного бізнесу. Умови розвитку та принципи організації бізнесу в Україні.

Поняття сучасного бізнесу, його цілі та функції. Система сучасного бізнесу на макрорівні. Ринок як середовище та сфера діяльності бізнесу. Основні моделі сучасного ринку. Конкуренція в системі бізнесу. Типи поведінки бізнесмена у конкурентному середовищі. Пошук ідеї бізнесу та умови його створення. Створення початкового капіталу у бізнесі та його використання. Фізичні та юридичні особи, їх відмінність та особливості функціонування. Великий, середній і малий бізнес. Законодавче врегулювання ведення бізнесу в Україні. Роль антимонопольного законодавства в розвитку економіки. Легальний і тіньовий бізнес.

Тема 3.2. Реєстрація підприємств різних форм власності, ліцензування та патентування.

Підприємство як основа архітектури бізнесу. Види підприємств в Україні. Особливості створення підприємств різних форм власності. Вимоги до статутного фонду. Порядок реєстрації підприємств в Україні. Установчі та реєстраційні документи. Резервування найменування підприємства. Вимоги до складу засновників у різних організаційних формах підприємств. Вартість реєстрації юридичних та фізичних осіб. Особливості реєстрації акціонерних товариств, товариства з обмеженою відповідальністю, приватних підприємств, командитних товариств тощо. Внесення змін до установчих документів. Поняття ліцензії та ліцензування. Види діяльності, що підлягають ліцензуванню. Законодавче врегулювання ліцензування. Порядок отримання ліцензії. Вартість ліцензій по різних видах економічної діяльності. Поняття патентування. Особливості та порядок придбання патенту у видавничій сфері. Продовження патенту та порядок його скасування. Короткотерміновий патент. Вартість патентів по видах діяльності.

Тема 3.3. Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки в підприємництві.

Сутність та основні поняття договірних взаємовідносин. Сутність і структура договорів. Організація ціноутворення при укладанні угод в бізнесі. Особливості окремих видів договорів. Зміст контракту купівлі-продажу. Внутрішні і зовнішні шахрайства. Внутрішні та зовнішні забезпечення безпеки бізнесу. Боротьба недобросовісною конкуренцією. Закони безпеки. Організація системи безпеки. Поняття підприємницької таємниці. Предмет та об'єкти комерційної таємниці. Законодавче врегулювання. Урахування в договірних відносинах. Порядок її розголошення та нагляд за дотриманням. Відповідальність за розголошення таємниці.

Тема 3.4. Страхування та управління ризиками в бізнесі

Визначення ризику у бізнесі. Види ризиків. Види і особливості економічних, політичних, комерційних, інвестиційних і виробничих ризиків. Способи зменшення ризиків для бізнесу. Страхування від втрат у бізнесі. Франчайзинг і лізинг як способи зниження ризиків.

Тема 3.5. Соціальна та етична відповідальність бізнесу.

Соціальна відповідальність як складова сучасної моделі бізнесу. Еволюція концепції соціальної відповідальності бізнесу. Соціальна відповідальність як елемент корпоративної репутації. Етичний кодекс бізнесу. Види і функції етичних кодексів. Поняття іміджу організації та формування привабливого іміджу. Діловий протокол. Ділові подарунки.

Тема 3.6. Правове становище підприємств

Правовий статус господарських товариств. Правове становище некомерційних суб'єктів господарського права. Громадянин як суб'єкт господарювання. Особливості статусу інших суб'єктів господарювання. Майнова основа діяльності суб'єктів господарювання. Правове регулювання відновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом. Господарські зобов'язання, господарсько-правова відповідальність.

Тема 3.7. Правове регулювання та захист підприємств

Особливості правового регулювання в окремих видах та галузях господарювання. Правовий захист прав і законних інтересів суб'єктів господарювання. Правові засади обмеження монополізму та захисту від недобросовісної конкуренції. Правові основи фінансової діяльності та кредитно-розрахункових відносин. Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Спеціальні режими господарювання. Правові основи забезпечення якості продукції та захисту прав споживачів.

Освітній компонент 4. Аналіз господарської діяльності

Тема 4.1. Предмет та види економічного аналізу

Зміст аналізу ГД. Основні категорії економічного аналізу. Ресурси, фактори (чинники), резерви виробництва, їх класифікація. Завдання економічного аналізу. Оцінка результатів господарської діяльності. сприяння управлінню й контролю виробництва. Пошук та виявлення резервів, заходи для їх реалізації з метою підвищення ефективності виробництва. Види та напрямки економічного аналізу.

Тема 4.2. Метод і методика економічного аналізу

Методи економічного аналізу. Аналітичний метод і принцип аналітичного дослідження. Деталізація звітних показників. Елімінування як метод розрахунку впливу факторів. Способи елімінування: ланцюгових підстановок, абсолютних і відносних різниць та перерахунків. Порівняння, його застосування в аналізі. Види порівнянь. Вимоги, які пред'являються до забезпечення порівняльних даних. Прийоми нейтралізації цінового фактора, обсягу виробництва, структури та асортименту тощо. Моделювання. Види моделей. Використання моделювання в економічному аналізі. Балансові зіставлення. Застосування цього методу для перевірки узгодження й вірогідності звітних фактів. Використання балансових розрахунків для визначення величини невідомих показників і факторів. Сальдовий прийом, можливості використання його в аналізі. Статистичні методи, які

застосовуються в аналізі. Лінійне й динамічне програмування, теорія масового обслуговування, сітьові графіки, транспортна задача та ін. Соціологічні та інші методи, які застосовуються в економічному аналізі.

Тема 4.3. Аналіз виробництва продукції, робіт і послуг

Особливості структури персоналу підприємств та організацій різних типів, розмірів і форм власності. Кадрова політика підприємства. Продуктивність праці як економічна категорія. Показники рівня продуктивності праці. Механізм державного регулювання оплати праці та соціального захисту. Політика оплати праці підприємств, організацій та інших первинних суб'єктів господарювання. Основи організації оплати праці на підприємствах (в організаціях). Тарифно-посадова система (тарифно-кваліфікаційні довідки; кваліфікаційні довідники посад керівників, спеціалістів і службовців; тарифні сітки; схеми посадових окладів або єдина тарифна сітка). Форми і системи оплати праці робітників.

Тема 4.4. Аналіз попиту, стану ринку й обсягу реалізації продукції (послуг) підприємства

Значення й завдання вивчення та оцінки попиту на продукцію та послуги підприємства, а також місткості ринку для обґрунтування плану виробництва й реалізації продукції. загальна схема й послідовність проведення аналізу. Система показників і факторів, які визначають рівень попиту, його цінової еластичності для прийняття управлінських рішень. Оцінка обсягів і динаміки реалізації продукції та послуг. Оцінка за асортиментом, за окремими покупцями, за групами країн, за видами поставок і формами розрахунків. Оцінка конкурентоспроможності підприємства на зовнішніх ринках та ефективності експортних операцій. Зміст і реалізація підсумкового аналізу виторгу від реалізації продукції й послуг. Підрахунок резервів збільшення реалізації продукції.

Тема 4.5. Аналіз виробничих ресурсів і організаційно-технічного рівня підприємства

Значення й завдання аналізу. Загальна схема аналізу. Джерела інформації. Аналіз забезпечення підприємства трудовими ресурсами. Аналіз резервів продуктивності праці й випуску товарної продукції за рахунок кращого використання трудових ресурсів. Аналіз показників складу, структури й технічного складу основних фондів. Показники забезпеченості підприємства устаткуванням, виробничими площами та іншими основними фондами. Аналіз ефективності використання й освоєння виробничих потужностей. Аналіз забезпеченості підприємства матеріальними ресурсами й ефективності їх використання. Значення й завдання аналізу організаційно-технічного рівня (ОТР) підприємства.

Тема 4.6. Аналіз витрат на виробництво та реалізацію продукції

Система показників рівня витрат і собівартості продукції. Загальна схема формування витрат підприємства та їх аналізу. Напрямки аналізу витрат на підприємстві за їх елементами та статтями калькуляції, за залежністю від обсягу виробництва й збуту продукції, за місцями виникнення витрат, за об'єктами калькуляції. Аналіз собівартості продукції за статтями витрат. Аналіз матеріальних витрат. Фактори формування собівартості виробів і методів їх аналізу. Аналіз інших статей собівартості продукції. Зміст і методи оперативного аналізу витрат на виробництво та збут продукції. Методи виявлення, оцінка й систематизація причин і винуватців відхилень витрат від плану.

Тема 4.7. Аналіз фінансового стану підприємства

Головні завдання фінансових результатів. Прибуток – частина чистого доходу. Взаємозв'язок обсягів реалізації і величини прибутку. Фактори, що формують балансовий прибуток підприємства. Блок-схема факторного аналізу прибутку від реалізації. Вплив структури товарної продукції на суму прибутку. Загальна оцінка фінансового стану підприємства. Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства. Аналіз фінансової стійкості підприємства.

Аналіз ефективності використання оборотного капіталу. Аналіз грошових потоків. Аналіз підприємницького ризику. Оцінка потенційного банкрутства підприємства. Аналіз дивідендної політики. Вплив операцій з цінними паперами на фінансовий стан підприємства.

Тема 4.8. Обґрунтування управлінських рішень

Обґрунтування рішень виробничої спроможності підприємств: безбитковість обсягу продаж; обсяг продаж, який гарантує необхідну суму прибутку; запас фінансової стійкості; можливі способи його визначення. Визначення точки безбитковості. Критичні обсяги реалізації. Визначення обсягу реалізації продукції для отримання відповідної суми прибутку. Визначення суми прибутку (збитку) від визначених рішень. Обґрунтування ефективності різних варіантів технології. Дисконтування грошових надходжень (програма капітальних вкладень).

Освітній компонент 5. Банківська справа

Тема 5.1. Установа банку як основний елемент банківської системи

Історичний досвід та передумови створення банківської системи. Етапи створення дворівневої банківської системи. Суб'єкти банківської системи та їх загальна характеристика. Статус та основні функції НБУ. Грошово-кредитна політика НБУ: нормативно-правові засади та сучасні інструменти й механізм грошово-кредитної політики. Ліквідність банківської системи України. Сучасний стан ліквідності. Основні напрями вдосконалення управління ліквідністю банківської системи України. Види та операції банківських установ. Взаємозв'язок із першим рівнем банківської системи: порядок реєстрації комерційних банків; ліцензування банківської діяльності; організаційна структура та управління банком.

Тема 5.2. Капітал банківської установи

Загальна характеристика банківських ресурсів. Власний капітал банку, його формування і структура. Основні нормативні положення щодо формування власного капіталу банківської установи. Загальна характеристика

та класифікація залученого капіталу банківської установи. Формування депозитних ресурсів. Залучення ресурсів на міжбанківському ринку. Нормативні положення до визначення загального, обов'язкового та вільного резервів банківської установи.

Тема 5.3. Загальна характеристика операцій банків з розрахунково-касового обслуговування

Загальні основи операцій банків з розрахунково-касового обслуговування клієнтів. Ведення рахунків клієнтів. Безготівкові міжгосподарські розрахунки. Міжбанківські розрахунки. Розрахунки з використанням пластикових карток. Касові операції. Порядок встановлення ліміту каси підприємствам. Порядок прийняття та видачі банками готівкових коштів. Забезпечення виконання касової дисципліни. Безготівкові міжгосподарські розрахунки: форми розрахунків та оформлення документів. Міжбанківські розрахунки. Розрахунки з використанням пластикових карток. Касові операції.

Тема 5.4.Класифікація банківських кредитних послуг

Принципи й умови кредитування банківських установ. Форми забезпечення повернення банківських позичок. Основні положення формування ціни банківського кредиту. Процес банківського кредитування. Особливості механізму надання та погашення окремих видів кредитів. Кредитний ризик: визначення і мінімізація втрат. Методики оцінки кредитоспроможності позичальника і особливості оцінки юридичної та фізичної осіб: основні показники, критерії оцінювання, експертні висновки.

Тема 5.5.Операції банків з цінними паперами.

Характеристика та види векселів. Урахування та перерахування векселів. Кредити під заставу векселів. Авалювання та акцептування векселів. Видача гарантій на забезпечення оплати векселів. Загальна характеристика діяльності банків на ринку цінних паперів. Емісійні операції банків. Інвестиційні операції банків з цінними паперами. Заставні операції банків з цінними паперами. Професійна діяльність банків на ринку цінних паперів.

Тема 5.6. Загальна характеристика та види нетрадиційних банківських послуг

Нетрадиційні банківські операції, їх загальна характеристика та особливості надання. Банківські гарантії та поручительства. Операції з дорогоцінними металами. Фінансовий інжиніринг.

Освітній компонент 6. Інвестування

Тема 6.1 Методологічні основи інвестування

Поняття, сутність та класифікація інвестицій. Економічний зміст, мета та завдання інвестиційної діяльності. Інвестиційний процес у державі з ринковою економікою. Стадії інвестиційного процесу. Інвестиційний ринок. Елементи інвестиційного ринку та їх взаємозв'язок. Ринок інвестицій та інвестиційних товарів. Взаємозв'язок інвестиційного та фінансового ринку. Інвестиційний клімат. Чинники, що роблять сприятливим інвестиційний клімат: інвестиційна активність населення; правове поле та політична воля адміністрації. Шляхи активізації інвестування. Напрямки створення сприятливих умов інвестування.

Тема 6.2. Суб'єкти й об'єкти та організаційне-правове регулювання інвестиційної діяльності.

Держава як суб'єкт інвестування. Інвестори та учасники інвестиційної діяльності. Індивідуальні інвестори, фірми та компанії. Мотивація інвестиційної діяльності. Перелік об'єктів інвестиційної діяльності. Теорія інвестиційного портфеля. Види портфелів та їх взаємозв'язок.

Тема 6.3. Залучення іноземного капіталу.

Характеристика іноземних інвестицій. Експорт та імпорт капіталу. Міжнародна а інвестиційна діяльність та її чинники. Міжнародні фінансово-кредитні інститути та їх функції на інвестиційному ринку. Спеціальні економічні зони, їх класифікація та мета створення. Політика держави з залучення іноземних інвестицій.

Тема 6.4. Фінансові інвестиції.

Характеристика фінансових інвестицій. Ринок цінних паперів. Учасники ринку цінних паперів та їх функції. Капітал, що інвестується; його різновиди. Фондова біржа. Аналіз та оцінка ефективності фінансових інвестицій. Порядок формування портфеля цінних паперів.

Тема 6.5. Інвестиції в засоби виробництва та інноваційна форма інвестицій.

Економічна сутність реальних інвестицій, інноваційного процесу. Прямі портфельні інвестиції. Венчурні інвестиції. Інтелектуальна власність та інтелектуальні інвестиції. Оцінка об'єктів реальних інвестицій. Особливості оцінки нерухомості. Державне регулювання інноваційної діяльності в Україні.

Тема 6.6. Обґрунтування доцільності інвестування.

Розробка загальних положень інвестиційного процесу. Загальна послідовність аналізу проекту. Бюджетна й економічна оцінка ефективності інвестування. Оцінка умов розміщення об'єктів інвестування. Зміст, форми і порядок розробки інвестиційного проекту. Типи інвестиційних проектів. Техніко-економічне обґрунтування інвестиційного проекту. Методи оцінки інвестиційного проекту. Оцінка інвестиційного проекту в умовах невизначеності. Врахування ризиків в процесі реалізації інвестиційного проекту. Бізнес-план інвестиційного проекту.

Тема 6.7. Фінансове забезпечення інвестиційного процесу.

Фінансові ресурси інвестування: поняття та їх класифікація. Способи залучення капіталу. Власні, позичкові й залучені інвестиції. Методи формування інвестиційних ресурсів. Оцінка вартості інвестиційних ресурсів. Методи оптимізації структури джерел інвестування ресурсів.

Тема 6.9. Менеджмент і використання інвестицій.

Зміст управління інвестиційними проектами. Інвестиційне проектування. Способи реалізації інвестиційних проектів. Поняття про тендери. Тендерна документація, принципи її опрацювання. Методи, види й напрямки моніторингу. Приймання інвестором виконаних робіт, етапів та готових об'єктів. Моніторинг оновлення виробництва.

ДІАГНОСТИКА УСПІШНОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

Форми діагностики: тестування, опитування, розв'язання ситуаційних та практичних завдань.

Підсумкова атестація: шкала оцінювання

Завдання за освітніми компонентами	Кількість варіативних /розрахункових завдань	Бал за правильну відповідь на завдання	Загальна кількість балів
ОК1. Фінанси підприємств	6	2	12
ОК2. Податкова система й оподаткування	6	2	12
ОК3. Правове забезпечення, організація й захист господарської діяльності	6	2	12
ОК4. Аналіз господарської діяльності	6	2	12
ОК5. Банківська справа	6	2	12
ОК6. Інвестування	6	2	12
Комплексне теоретичне завдання	1	8	8
Розрахункові практичні завдання	2	10	20
Разом	39	-	100

Для підготовки до усної відповіді на іспиті надається:

40 хв. - Тестові питання (максимально 72 бали)

15 хв. - Комплексне теоретичне питання (максимально 8 балів)

35 хв. - Розрахункові завдання (максимально 20 балів)

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Загальний бал за іспит	Критерії оцінювання
90-100	<p>Здобувач демонструє системні, дієві знання, виявляє творчі здібності у виконанні теоретичних і практичних завдань. Володіє узагальненими знаннями з кожної дисципліни, з яких проводиться державний іспит, глибоко розкриває сутність поставлених запитань, аргументовано пояснює економічні факти, свідомо і доказово робить висновки, вміє самостійно використовувати знання для оцінки конкретних економічних ситуацій.</p> <p>Іспит складено</p>
82-89	<p>Відповіді на теоретичні питання та виконання практичних завдань показують, що студент володіє глибокими і достатніми знаннями з усіх дисциплін, з яких проводиться державний іспит. Студент відбирає і логічно організує всі дані, що стосуються виконання поставлених завдань, володіє відповідними навичками мислення, достатньо свідомо і аргументовано робить висновки, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна.</p> <p>Іспит складено</p>
74-81	<p>Студент виявляє в цілому добрі знання навчального матеріалу з усіх економічних дисциплін, з яких проводиться іспит, вміє самостійно застосовувати їх на</p>

	<p>практиці, але не завжди впевнено робить висновки та аргументує свою позицію. Припускається помилок, серед яких є суттєві.</p> <p>Іспит складено</p>
60-73	<p>Відповіді на теоретичні питання свідчать про те, що студент в цілому володіє матеріалом, в основному правильно виконує практичні завдання, застосовує свої знання у стандартних ситуаціях. Припускається значної кількості помилок у відповідях на питання та при виконанні завдань, серед яких є значна кількість суттєвих. Основні помилки може усунути самостійно чи за допомогою викладача.</p> <p>Іспит складено</p>
0-59	<p>У процесі іспиту студент може відтворити значно менше половини навчального матеріалу, дає фрагментарні відповіді з дисциплін, що входять до іспиту, використовує навички мислення нечітко, неправильно виконує практичні завдання. Потребує серйозної подальшої підготовки.</p> <p>Іспит не складено</p>

РЕКОМЕНДОВАНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ДЖЕРЕЛА

1. Аналіз господарської діяльності: теорія, методика, розбір конкретних ситуацій, ділова гра на прикладі металургійного підприємства: Навч. посібник / За ред. К.Ф.Ковальчука. – Дніпропетровськ: «Пороги», 2010. – 398 с.
2. Аналітична економіка та макроекономічна політика: Навчальний посібник для студентів спеціальності «Економіка» / За редакцією академіка І.Ф. Прокопенка. – Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2019. – 416 с.
3. Банківська система: навч. посіб. / (Л.І.Катан, Н.І.Демчук, В.Г.Бабенко, Левада, Т.О.Журавльова); за ред. І.М.Мазур – Дніпро: Пороги, 2017. – 444с.
4. Банківські операції: практ. посіб. / О. Я. Стойко; Житомир. нац. агрокол. ун-т. - Житомир : ЖНАЕУ, 2016. - 127 с.
5. Бедринець М. Д., Довгань Л. П. Фінанси підприємств: Навч. посіб. 2018. - 292 с.
6. Боярко І. М. Інвестиційний аналіз: Навч. посіб. / І. М. Боярко, Л. Л. Гриценко – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 400 с.
7. Варналій З. С. Основи підприємництва: Навч. посіб. – 2-ге вид., випр. і доп.– К.: Знання-Прес, 2003. – 286 с.
8. Варцаба В.І., Заславська О.І. Сучасне банківництво: теорія і практика: Навч. посібник. – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2018. – 364 с.
9. Господарський кодекс України // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
10. Гриньова В.М. Інвестування: підручник / В.М. Гриньова, В.О. Коюда, Т.І. Лепейко, О.П. Коюда. – К.: Знання, 2008. – 458 с.
11. Дзюблюк О. В., Банківські операції: Підручник. / О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – 696 с.
12. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: Навчальний посібник [для студ. вищ. навн. закл.] / А. П. Дука. – К.: Каравела, 2012. – 432 с.

13. Закон України «Про державну підтримку малого підприємництва в Україні» //Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2063-14>
14. Закон України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1775-14>
15. Закон України «Про обмеження монополізму і недопущення недобросовісної конкуренції у підприємницькій діяльності» // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2132-12>
16. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб–підприємців» // Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15>
17. Закон України «Про підприємництво» // Режим доступу:<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12>
18. Ковальчук К. Ф. Банківські операції: Навчальний посібник / К.Ф.Ковальчук, І. В. Вишнякова, Л. М. Савчук, І. Г. Сокиринська – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 326 с.
19. Ковальчук К. Ф. Банківські операції: Навчальний посібник / К.Ф.Ковальчук, І. В. Вишнякова, Л. М. Савчук, І. Г. Сокиринська – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 326 с.
20. Курс мікроекономіки. Навчальний посібник для студентів спеціальностей «Економіка», «Облік і оподаткування», «Менеджмент», «Маркетинг», «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / За ред. С.І. Архієреєва. – Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2019. – 156 с.
21. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: підруч. [для студ. вищ. навн. закл.] / Т. В. Майорова. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
22. Митний кодекс України від 13 березня 2012 року № 4495-VI.
23. Мних Є.В. Економічний аналіз діяльності підприємства: Підручник. - Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2008. - 514с.
- 24.Мойсеєнко І.П. Інвестування: Навч. посіб. / І.П. Мойсеєнко – К.: Знання, 2006. – 490 с.

25. Мочерний С. В., Устенко О. А., Чеботар С. І. Основи підприємницької діяльності: Посібник. – К.: Академія, 2001. – 280 с.
26. Мулик Т. О. Аналіз господарської діяльності - Навчальний посібник. – Київ, Центр учбової літератури, 2017. — 288 с.
27. Податкова система: навч. посібник / [Волохова І. С., Дубовик О. Ю., Слатвінська М. О. та ін.]; за заг. ред. І. С. Волохової, О. Ю. Дубовик. Харків: Видавництво «Діса плюс», 2019. 402с.
28. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI.
29. Прокопенко І.Ф., Ганін В.І. Методика і методологія економічного аналізу. Підручник – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 430 с. (гриф МОН України № 1.4/18 – Г – 542 від 13.04.2007 року)
30. Сіменко І.В. Аналіз господарської діяльності: Навчальний посібник. – Київ, Центр учбової літератури, 2013. — 384 с.

Додаткові ресурси

1. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.kiev.ua>
2. Офіційний сайт Державного комітету статистики України: URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
4. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>
5. Офіційний сайт Міністерства економіки України. URL: <http://www.me.gov.ua>
6. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua>
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua>
8. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua>

ВИМОГИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ З ПЕРЕВІРКИ ДОДАТКОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ «ЕКОНОМІКА ТА ФІНАНСИ»

До Кваліфікаційного іспиту з перевірки додаткових компетенцій (КІПДК) «Економіка та фінанси», який є завершальним етапом у чотирьохрічному процесі оволодіння в університеті необхідними економічними дисциплінами, формою підсумкової атестації випускників з метою присвоєння їм освітнього ступеня «бакалавр» зі спеціальності Економіка, треба ставитися відповідально, врахувати рекомендації випускаючої кафедри та ретельно підготуватись. Процес підготовки може бути успішним, якщо охопить наступні кроки.

1. У кабінеті кафедри, на сайті кафедри та на дистанційній платформі Moodle представлені матеріали, які здійснюють повне навчально-методичне забезпечення кожної із дисциплін, що викладаються. Доцільно перш за все ознайомитись із навчальними програмами та тематичними планами з фінансово-аналітичних дисциплін циклу дисциплін вільного вибору здобувача: фінанси підприємств, податкова система й оподаткування, банківська справа, аналіз господарської діяльності, правове забезпечення, організація й захист господарської діяльності, інвестування.

Вони допоможуть відновити у пам'яті загальний перелік питань, які вивчались відповідно у кожному курсі. Слід скористатись також списком літератури, знайти необхідні підручники й навчальні посібники.

2. Дана методична розробка допоможе врахувати не тільки загальні рекомендації щодо підготовки до КІПДК та його складання, але й надасть можливість ознайомитись із списком питань для підготовки до іспиту, які пропонує випускаюча кафедра. Список охоплює перелік змістових питань в обсязі діючих навчальних програм, його складено і узгоджено на кафедрі економічної теорії, фінансів і обліку університету та затверджено вченою радою.

3. Список інформаційних джерел, що рекомендується кафедрою для підготовки до іспиту, складено за існуючими навчальними програмами дисциплін, які увійшли до складу КІПДК. Він охоплює закони України, навчальні посібники, підручники, монографії, довідники. Рекомендовану літературу можна знайти в кабінеті кафедри економічної теорії, фінансів і обліку, в читальній залі університету.

4. Робота над теоретичними питаннями повинна бути націлена на розуміння сутності фінансово-економічних явищ та процесів, на добре володіння інструментарієм фінансово-аналітичної роботи, на вміння користуватись різними моделями в аналізі економічних ситуацій. Важливе значення має наведення прикладів, аналіз статистичних даних, аргументація висновків.

5. Підготовка до виконання практичних завдань передбачає розгляд типових завдань з наведеного переліку дисциплін. У такому вигляді - економічні ситуації, вправи, задачі, - будуть представлені в екзаменаційних білетах. Здобувачі мають можливість розглянути приклади різноманітних типових завдань, після чого самостійно розв'язати певну їх кількість за рекомендаціями викладачів.

6. Не пізніше, як за місяць до початку складання КІПДК деканат факультету доводить до загального відома розклад роботи КК. Дотримуючись розкладу, за списком у своїй групі та підгрупі студенти з'являються на екзамен.

Процес складання екзамену як форми підсумкової атестації випускників-бакалаврів визначається Положенням про підсумкову атестацію по університету. Кваліфікаційний іспит з перевірки додаткових компетенцій складається на відкритому засіданні Кваліфікаційної комісії за участю не менше половини її складу і за обов'язкової присутності голови комісії. Проходження основних етапів підготовки до КІПДК повинні сприяти мобілізації знань та вмінь, отриманих студентами під час навчання, створити певний настрій для успішного показу Кваліфікаційної комісії

отриманого випускниками освітнього ступеня та якості освіти. Складаючи КІПДК, випускнику доцільно враховувати наступні поради:

- уважно прослухати привітання членів Кваліфікаційної комісії та вступну промову її голови перед студентами даної підгрупи. Це важливо не тільки у зв'язку із взаємною ввічливістю, а й тому, що в цьому виступі оголошується мета підсумкової атестації, порядок її проведення, склад КК, список здобувачів у підгрупі, за яким вони складають екзамен, критерії оцінювання комісією відповідей.

- чітко назвати своє прізвище, ім'я по-батькові, вибрати екзаменаційний білет, назвати його номер і почати готуватись до відповіді;

- до складу екзаменаційного білету входять теоретична частина - 36 тестових / варіативних та одне комплексне питання з певних фінансово-економічних дисциплін та два практичних завдання, як правило, з однієї із дисциплін, з якої в білеті теоретичне питання відсутнє. Необхідно на окремому екзаменаційному аркуші усної відповіді стисло, в тезовій формі, або у вигляді структурно-логічної схеми, викласти теоретичний матеріал, письмово розв'язати задачу чи проаналізувати економічну ситуацію, обдумати аргументовану відповідь.

- під час підготовки відповідей на питання екзаменаційного білету дозволяється користуватись офіційно представленими в аудиторії наочними матеріалами, довідковими матеріалами, калькулятором, дошкою, комп'ютером.

- відповідь на теоретичні питання повинна розкривати їх сутність, показувати володіння фінансово-економічними категоріями, знаннями, економічними методами й моделями при аналізі процесів, демонструвати навички і вміння наводити приклади, робити висновки, відстоювати власні погляди. Практичні завдання повинні показувати вміння користуватись формулами, моделями при розгляді певних економічних процесів, вони потребують правильного розв'язання та пояснення відповідей;

-додаткові запитання членів КК до здобувача можуть стосуватись як питань даного екзаменаційного білета, так і питань, пов'язаних з ним, за програмою будь-якої дисципліни, що входить до іспиту;

-кваліфікаційна комісія звертає увагу на правильність відповіді, на вміння чітко і впевнено висловлювати свою думку, на грамотне використання мови;

-рішення Кваліфікаційної комісії приймається на закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. За рівної кількості голосів голос голови КК є вирішальним.

ПРИКЛАДИ ТИПОВИХ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА ЇХ РОЗВ'ЯЗАННЯ

Приклад 1. Фінанси підприємств

Завдання

Розрахувати показники рентабельності за даними табл. 92. Середньорічна вартість основних фондів 145 тис. грн, оборотних коштів 20,5 тис. грн.

Таблиця 1

Дані для розрахунку

	Вихідні дані для розрахунків			
Виріб/ показник	Річний обсяг реалізації, т	Повна собівартість виробу, грн	Відпускна ціна, грн	Вага виробу, кг
А	7000	0,63	0,75	0,9
Б	6200	0,49	0,55	1,0
В	3500	0,43	0,50	0,5
Г	10000	0,23	0,30	0,2

Розв'язання:

1. Рентабельність окремих виробів обчислюємо за формулою:

$$P = (Ci - Si) / Si * 100, \quad (1)$$

де C_i , S_i — відповідно ціна та собівартість i -го виробу.

$$P(A) = (0,75 - 0,63) / 0,63 * 100 = 19,05\%$$

$$P(B) = (0,55 - 0,49) / 0,49 * 100 = 12,24\%$$

$$P(B) = (0,50 - 0,43) / 0,43 * 100 = 16,28\%$$

$$P(\Gamma) = (0,30 - 0,23) / 0,23 * 100 = 30,43\%$$

2. Для обчислення рентабельності продукції пекарні слід розрахувати виручку від реалізації продукції та собівартість реалізованої продукції:

$$BP = 0,75 * 7000 / 0,9 + 0,55 * 6200 + 0,5 * 3500 / 0,5 + 0,3 * 10000 / 0,2 = 27743,33 \text{ грн.}$$

$$CB. = 0,63 * 7000 / 0,9 + 0,49 * 6200 + 0,43 * 3500 / 0,5 + 0,23 * 10000 / 0,2 = 22448 \text{ грн.}$$

3. Прибуток від операційної діяльності дорівнюватиме:

$$P_p = B_p - C_p - B_n, \quad (2)$$

де B_p – виручка від реалізації продукції в поточному періоді, грн.;

C_p – собівартість реалізованої продукції, грн.;

B_n – витрати, що не віднесені на собівартість продукції в поточному періоді, але здійснені в поточному періоді, грн.;

$$P_p = 27743,33 - 22448 = 5295,33 \text{ грн.}$$

4. Рентабельність продукції складає:

$$P_n = \frac{P_p}{C_p} \cdot 100, \quad (3)$$

де P_p – прибуток від реалізації продукції, грн.;

C_p – собівартість реалізованої продукції, грн.;

$$P_n = 5295,33 / 22448 * 100 = 23,59\%$$

5. Звідси загальна рентабельність виробництва:

$$P = 5295,33 / (145000 + 20500) * 100 = 3,20\%$$

Висновок. Рентабельність продукції підприємства 23,59%, рентабельність виробництва – 3,20%., рентабельність виробу А 19,04%., виробу Б – 12,24%, виробу В – 16,28%, виробу Г найвища – 30,43%.

Приклад 2. Податкова система й оподаткування

Завдання

Визначити суму ПДВ і акцизного збору, суму збутової націнки та оптову ціну виробу за такими даними: ціна підприємства-виробника – 50 грн., ставка акцизного збору – 25 %, збутова націнка – 20 %.

Розв'язання:

Визначимо ціну з урахуванням акцизного збору:

1. Сума акцизного збору, що включає ціну:

$$Ц_{а.з.} = 50 / (100 - 25) * 100 = 66,67 \text{ (грн.)};$$

2. Сума ПДВ, яка включається у ціну підприємства:

$$Ц_{пдв} = 66,67 * 0,2 = 13,33 \text{ (грн.)};$$

1. Визначаємо вільну відпускну ціну з ПДВ:

$$Ц_{в.в} = 66,67 + 13,33 = 80 \text{ (грн.)};$$

2. Сума збутової націнки (ЗН):

$$ЗН = 80 * 0,2 = 16 \text{ (грн.)};$$

3. Оптова ціна:

$$Ц_{опт.} = 80 + 16 = 96 \text{ (грн.)}.$$

Висновок. Сума ПДВ – 13,33 грн., сума акцизного збору – 66,67 грн., суму збутової націнки – 16 грн., оптова ціна виробу – 96 грн.

Приклад 3. Правове забезпечення, організація й захист господарської діяльності

Завдання

ЗАДАЧА 1. Визначити зміну чистого прибутку за рахунок заходів щодо реструктуризації підприємства:

Таблиця 2

Вихідні дані

Показник	Значення показника	
	До реструктуризації	Після реструктуризації
Рентабельність продукції, грн	0,62	0,72
Рентабельність необоротних активів, грн	2,04	2,32
Коефіцієнт співвідношення необоротних активів і основних засобів	0,32	0,41
Середньорічна вартість основних засобів, млн.грн.	15,0	16,5

Розв'язання:

1. Знаходимо вартість необоротних активів:

$$HA = OZ * k_{\text{спів}}, \quad (4)$$

де ОЗ – вартість основних засобів;

$k_{\text{спів}}$ – коефіцієнт співвідношення необоротних активів і основних засобів.

1.1. до реструктуризації:

$$HA_{\text{др}} = 15 * 0,32 = 4,8 \text{ млн.грн.}$$

1.2. після реструктуризації:

$$HA_{\text{пр}} = 16,5 * 0,41 = 6,77 \text{ млн.грн.}$$

2. Розраховуємо чистий прибуток:

$$Ч_{\text{пр}} = R_{HA} * HA \quad (5)$$

де R_{HA} – вартість необоротних активів;

НА – рентабельність необоротних активів.

2.1. до реструктуризації:

$$Ч_{\text{пр}} = 4,8 * 2,04 = 9,792 \text{ млн.грн.}$$

2.2. після реструктуризації:

$$Ч_{\text{пр}} = 6,77 * 2,32 = 15,706 \text{ млн.грн.}$$

2.3. Зміна прибутку складає:

$$\Delta Ч_{\text{пр}} = 15,7 - 9,8 = 5,9 \text{ млн.грн.}$$

Висновок. За рахунок проведення реструктуризації приріст прибутку підприємства склав 5,9 млн.грн.

Приклад 4. Аналіз господарської діяльності

Завдання

Визначити обсяг товарної, валової, чистої і реалізованої продукції машинобудівного підприємства виходячи з даних табл. 3.

Таблиця 3

Дані для розрахунку

Показники	Кількість, шт.	Оптова ціна за 1 шт., грн.	Сума, тис. грн.	
Готові вироби			На початок року	На кінець року
А	5000	600		
Б	12000	110		
В	50000	151		
Залишок незавершеного виробництва			15 100	12 300
Залишок готової нереалізованої продукції на складі готової продукції			18 100	16 000
Залишок запасних частин			8 100	10 200

Залишок готової продукції відвантаженої, але неоплаченої			14 000	15 000
Матеріальні та прирівняні к ним витрати				674
Амортизаційні відрахування				248

Розв'язання:

1. Обсяг товарної продукції в грошовому виразі визначається за формулою:

$$ТП = \sum_i^n N \times Ц_i, \quad (6)$$

де $Ц_i$ – оптова ціна i -го виробу, грн.

$$ТП = 5000 \times 600 + 12000 \times 110 + 50000 \times 151 = 11870 \text{ (тис. грн.)}.$$

2. Обсяг валової продукції в грошовому виразі визначається за формулою:

$$ВП = ТП + (НЗВ_k - НЗВ_n) + (N_k - N_n), \quad (7)$$

де $НЗВ_k$, $НЗВ_n$ – вартість залишків незавершеного виробництва і напівфабрикатів, виготовлених відповідно на початок і кінець року, грн.;

N_k , N_n – вартість залишків оснастки, запчастин, обладнання свого виробництва на початок і кінець року, грн.

$$ВП = 11870 + (12300 - 15100) + (10200 - 8100) = 11170 \text{ тис. грн.}$$

3. Обсяг реалізованої продукції визначається за формулою:

$$РП = ТП + O_n - O_k, \quad (8)$$

де O_n – залишок товарної продукції на складі (або відвантаженої) на початок планового періоду, грн.;

O_k – теж саме на кінець планового періоду, грн.

$$РП = ТП + (O_n - O_k) + (O_{фп} - O_{нн}) = 11870 + (16000 - 18100) + (15000 - 14000) = 10770 \text{ тис. грн.}$$

4. Обсяг чистої продукції визначається за формулою:

$$ЧП = ТП - МВ - АВ \quad (9)$$

де MB – матеріальні витрати на виробництво продукції, грн.;

AB – сума амортизаційних відрахувань, грн.

$$\text{ЧП} = 11870 - 674 - 248 = 10948 \text{ (тис. грн.)}.$$

Висновок: Обсяг товарної продукції підприємства склав 11870 тис.грн., валової продукції – 11170 тис.грн., реалізованої – 10770 тис.грн., чистої – 10948 тис.грн.

Приклад 5. Банківська справа

Завдання

Підприємство станом на 20.05 отримало такі платежі:

- 1) виручку від реалізації на суму 23500 грн.;
- 2) попередню оплату за продукцію у сумі 15700 грн.;
- 3) комунальні платежі за передане в оренду приміщення – 5900 грн.

Залишок коштів на поточному рахунку станом на 20.05 дорівнював 37500 грн. 20.05 – термін, коли банк здійснює розрахунки за договором про касове обслуговування.

Відповідно до цього договору послуги банку становлять 1% від обороту по касі та оплата за перебування коштів на поточному рахунку – 0,5% від обороту за поточним рахунком. Оборот по касі за звітний місяць становив 157800 грн.

Протягом звітнього місяця на поточному рахунку підприємства щоденно в середньому було коштів на суму 25000 грн. Платежів упродовж 20.05 підприємство не здійснювало. Визначити залишок коштів на поточному рахунку станом на 21.05.

Розв'язання:

1. Плата підприємства за касове обслуговування (1%): $157800 \times 0,01 = 1578$ грн.
2. Нараховані відсотки банком за зберігання коштів на поточному рахунку (0,5% середньоденного залишку): $25000 \times 0,005 = 125$ грн.

3. Залишок коштів на поточному рахунку станом на 21.05: $37500 + 23500 + 15700 + 5900 - 1578 + 125 = 81147$ грн.

Відповідь: залишок коштів на поточному рахунку станом на 21.05 – 81147грн.

Приклад 6. Інвестування

Завдання

Визначити річний економічний ефект і термін окупності витрат на проведення спеціалізації виробництва, якщо собівартість виробу знизилася з 545 до 520 грн./шт., при цьому транспортні витрати зросли з 15 до 33 грн./шт. Капітальні вкладення до спеціалізації становили 110 млн.грн., а після спеціалізації – 260 млн.грн. Обсяг випуску продукції спеціалізованого підприємства – 6 млн.шт./рік., $E_n = 0,15$.

Розв'язання:

1. Розрахуємо річний економічний ефект від спеціалізації виробництва:

$$E_{p.c.} = [(C_1 + T_1) - (C_2 + T_2)] * N_2, \quad (10)$$

де C_1 , C_2 – собівартість одиниці продукції відповідно при неспеціалізованому і спеціалізованому виробництві;

T_1 , T_2 – транспортні витрати на випуск і доставку продукції відповідно при неспеціалізованому і спеціалізованому виробництві;

N_2 – річний обсяг випуску продукції при спеціалізованому виробництві.

$$E_{p.c.} = [(545 + 15) - (520 + 33)] * 6000000 = 42 \text{ млн.грн./рік.}$$

2. Розрахуємо термін окупності додаткових капітальних вкладень на спеціалізацію виробництва:

$$T_{ок} = \frac{K_2 - K_1}{E_{p.c.}}, \quad (11)$$

де K_1 , K_2 – капітальні вкладення у спорудження спеціалізованого і неспеціалізованого підприємства;

$$T_{ок} = \frac{260-110}{42} = 3,57 \text{ роки}$$

Висновок. Оскільки термін окупності менший, ніж нормативний (6,7), спеціалізація є доцільною.

ОРІЄНТОВНА СТРУКТУРА ЕКЗАМЕНАЦІЙНОГО БІЛЕТУ

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ 1

Тестові питання (оберіть одну правильну відповідь)

1. Податкова система – це...

- а) Сукупність державних органів, які організовують і контролюють надходження податків, зборів та неподаткових платежів;
- б) Сукупність податків, принципів, форм і методів їх установаження, а також контроль і відповідальність за порушення податкового законодавства;
- в) Сукупність установлених у державі податків, зборів (обов'язкових платежів);
- г) Сукупність заходів держави щодо організації й використання фінансів для забезпечення економічного та соціального розвитку.

2. Податкове зобов'язання із ПДВ - це

- а) Сума виторгу від реалізації товарів (робіт, послуг);
- б) Сума прибутку;
- в) Загальна сума податку, яку нараховано платником податку за звітний період;
- г) Загальна сума податку, яку сплачено в бюджет за звітний період.

3. База оподаткування - це....

- а) Предмет, що підлягає оподаткуванню;

- б) Дохід платника, з якого сплачується податок;
- в) Частка податку в доходах платника, яку необхідно сплачувати до бюджетів та цільових позабюджетних фондів;
- г) Фізичний, вартісний чи інший вираз об'єкта оподаткування.

4. Який податок є загальнодержавним?

- а) Податок на майно.
- б) Єдиний податок.
- в) Туристичний збір.
- г) Податок на прибуток підприємств .

5. Акцизний податок – це...

- а) Податок на окремі види товарів;
- б) Податок на дефіцитні товари;
- в) Непрямий податок на підакцизні товари, який включають у їх ціну;
- г) Непрямий податок на високорентабельні та монопольні товари.

6. Термін сплати податку на прибуток підприємства:

- а) 5 числа наступного місяця за звітним кварталом;
- б) Протягом 40 календарних днів після звітного періоду;
- в) Протягом 40 календарних днів після закінчення встановленого граничного терміну подання Декларації з податку на прибуток;
- г) Протягом 10 календарних днів після закінчення встановленого граничного терміну подання Декларації з податку на прибуток.

7. У якій формі виступає господарська діяльність?

- а) духовній і моральній
- б) певні роботи та послуги
- в) у вигляді товару
- г) вірні відповіді б та в

8. Правове регулювання господарських відносин здійснюється з урахуванням:

а) майна, що є у державній власності і закріплене за вказаним підприємством.

б) суспільного розподілу праці та об'єктивно існуючих галузей народного господарства.

в) таких загальних, принципів положень, як значущість, підвідомчість, підпорядкованість тих чи інших об'єктів, їх територіальне розміщення тощо.

г) особливості здійснення суб'єктами господарювання окремих видів цієї діяльності.

9. До принципів господарської діяльності належить:

а) пріоритетний захист державою суб'єктів господарювання

б) захист національного товаровиробника

в) мета – отримання прибутку

г) розвиток економічної діяльності

10. Визначте поняття. Господарськими товариствами - є ...

а) безпосередня, самостійна, систематична, на власний ризик діяльність по виробництву продукції, виконанню робіт, наданню послуг з метою отримання прибутку, яка здійснюється фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності у порядку, встановленому законодавством

б) підприємства, установи, організації, створені на засадах угоди юридичними особами і громадянами шляхом об'єднання їх майна та підприємницької діяльності з метою одержання прибутку

в) договірні об'єднання, створені на основі поєднання виробничих, наукових та комерційних інтересів, з делегуванням окремих повноважень централізованого регулювання діяльності кожного з учасників

г) самостійний господарюючий статутний суб'єкт, який має права юридичної особи

11. До статутних господарських товариств належить:

- а) командитне товариство
- б) консорціум
- в) акціонерне товариство
- г) фермерське господарство

12. Санація – це:

- а) заходи, що здійснюються з метою відновлення платоспроможності боржника
- б) передбачена судом процедура нагляду за збереженням майна боржника
- в) процедура продажу майна боржника
- г) визнання боржника таким, до якого не можна застосовувати процедури банкрутства

13. Фінанси підприємств - це:

- а) грошові відносини між підприємствами та їх, засновниками з приводу формування статутного капіталу та надходження пайових внесків
- б) система грошових відносин, що виникають в процесі розподілу і перерозподілу ВВП для задоволення суспільних інтересів і потреб та забезпечення безперервності відтворювального процесу
- в) грошові відносини, пов'язані з формуванням, розподілом і використанням доходів і грошових фондів суб'єктів господарювання в процесі відтворення
- г) грошові відносини, які виникають у процесі господарської діяльності підприємств

14. Передумовами ефективного функціонування фінансів підприємств є:

- а) переважне застосування в процесі господарської діяльності безготівкової форми розрахунків
- б) дотримання принципів комерційного розрахунку
- в) наявність конкурентного середовища
- г) забезпеченість підприємства матеріальними, трудовими і фінансовими ресурсами

15. Розрахунки за товарними операціями - це:

- а) розрахунки підприємств з бюджетом
- б) платежі за реалізовану продукцію, виконані роботи, надані послуги
- в) обов'язкові відрахування в державні цільові фонди
- г) розрахунки з кредитними установами

16. Відзивний акредитив - це такий, що його:

- а) можна змінити або анулювати без згоди постачальника
- б) не можна змінити або анулювати без попереднього погодження з постачальником
- в) гарантує банк
- г) для нього попередньо резервуються кошти на окремому рахунку

17. Трасант - це особа, яка:

- а) видала переказний вексель
- б) зобов'язана сплатити за переказним векселем
- в) переказує свій платіж на іншу особу
- г) є власником векселя

18. До якої статті витрат будуть віднесені витрати від знецінення запасів?

- а) витрати на збут
- б) собівартості реалізованої продукції

- в) інші операційні витрати
- г) фінансові витрати

19. Назвіть можливі напрямки використання чистого прибутку підприємства?

- а) сплата відсотків за користування короткостроковими банківськими кредитами
- б) адміністративні витрати
- в) сплата податку на прибуток
- г) виплата дивідендів

20. Лізинговий кредит - це:

- а) надання суб'єктами господарювання взаємного кредиту у вигляді відстрочки платежу за продані
- б) товари й надані послуги
- в) надання суб'єктами господарювання взаємної відстрочки платежів за товарно-матеріальні цінності
- г) взаємна передача суб'єктами господарювання матеріальних цінностей на умовах оренди

21. Що таке кредитоспроможність?

- а) здатність позичальника в повному обсязі і в узгоджений строк розрахуватися за борговими зобов'язаннями
- б) здатність кредитора в повному обсязі в узгоджений строк надати кредит позичальнику
- в) здатність кредитора в повному обсязі погасити свої зобов'язання перед клієнтами
- г) ділова репутація позичальника

22. Які додаткові документи, крім загально прийнятих необхідно представити

підприємству в банк для отримання довгострокового кредиту?

- а) проект кредитного договору
- б) техніко-економічне обґрунтування проекту
- в) план капітального будівництва
- г) договір застави

23. Примусова ліквідація підприємства здійснюється у випадках:

- а) якщо його занесено до реєстру неплатоспроможних підприємств
- б) якщо його борги перевищують вартість активів
- в) якщо на ухвалу суду будуть визнані недійсними установчі документи

й рішення

- г) про створення підприємства

24. Підставою про порушення справи про банкрутство підприємства може бути:

- а) письмова заява будь-кого з кредиторів боржника
- б) якщо надані кредити не забезпечені заставою
- в) письмова заява потенційного санатора
- г) невизнання боржником претензії про відшкодування заборгованості

25. Прийом елімінування включає методи:

- а) аналізу, синтезу, порівняння
- б) аналізу, ланцюгових підстановок, обчислення різниць
- в) ланцюгових підстановок, обчислення різниць, індексний
- г) балансовий, порівняння, індексний

26. Під час здійснення факторного аналізу методом ланцюгових підстановок, у першу чергу, підлягають заміні параметри:

- а) основні
- б) якісні
- в) кількісні
- г) похідні

27. Ліквідність балансу характеризує:

- а) наявність кредиторської заборгованості
- б) платоспроможність підприємства
- в) швидкість перетворення активів у гроші
- г) здатність підприємства погашати кредити

28. Основним джерелом інформації для аналізу фінансового стану підприємства є:

- а) форма № 50 «Основні економічні показники сільгосппідприємства»
- б) форма № 1 «Баланс», форма № 2 «Звіт про фінансові результати»
- в) форма № 2 «Звіт про фінансові результати»
- г) дані бухгалтерського обліку

29. Показник, що характеризує фінансову стійкість підприємства:

- а) рентабельність продажу
- б) тривалість обороту оборотних засобів
- в) коефіцієнт фінансової залежності
- г) фондоозброєність

30. Рентабельність власного капіталу залежить від головних факторів:

- а) суми чистого прибутку і середньорічної вартості власного капіталу
- б) суми валового прибутку і собівартості реалізованої продукції
- в) суми чистого прибутку і середньорічної вартості активів
- г) суми валового прибутку і виручки від реалізованої продукції

31. Який коефіцієнт фінансової стійкості характеризує питому вагу власних і прирівняних до них коштів в активах підприємства?

- а) коефіцієнт фінансової залежності
- б) коефіцієнт фінансової незалежності
- в) коефіцієнт забезпечення запасів і витрат власними коштами
- г) коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів

32. Який коефіцієнт фінансової стійкості характеризує питому вагу власних і прирівняних до них коштів в активах підприємства?

- а) коефіцієнт фінансової залежності
- б) коефіцієнт фінансової незалежності
- в) коефіцієнт забезпечення запасів і витрат власними коштами
- г) коефіцієнт співвідношення власних і залучених коштів

33. Яке джерело поповнення власного капіталу банку є найбільш дорогим:

- а) емісія звичайних акцій;
- б) емісія привілейованих акцій;
- в) чистий прибуток;
- г) правильної відповіді немає

34. Як зміниться вартість капіталу від випуску звичайних акцій, якщо знизилася ринкова ціна звичайної акції:

- а) зросте
- б) знизиться
- в) залишиться без змін
- г) точно визначити неможливо

35. Який тип дивідендної політики забезпечує високі темпи розвитку банку:

- а) залишкова політика дивідендних виплат
- б) політика стабільного розміру дивідендів з надбавкою в певні роки
- в) політика стабільного співвідношення дивідендних виплат
- г) політика постійного зростання дивідендних виплат

36. Які складові з наведеного переліку формують ресурси банку:

- а) кошти суб'єктів господарської діяльності
- б) кредити, надані іншим банкам та НБУ
- в) цінні папери власного боргу
- г) вкладення капіталу в дочірні компанії

Комплексне теоретичне питання (надайте обґрунтовану відповідь)

Дослідіть комплекс проблем, що пов'язані із встановленням співвідношення господарських відносин і відносин виробничих. Як економічна і правова науки трактують ці проблеми?

Розрахункові завдання (розв'яжіть задачу, зробіть висновки)

I.

Визначити суму ПДВ і акцизного збору, суму збутової націнки та оптову ціну виробу за такими даними: ціна підприємства-виробника – 50 грн., ставка акцизного збору – 25 %, збутова націнка – 20 %.

II.

Підприємство має намір розробити шкалу звичайних кількісних знижок. Початково планується встановити 2 % знижку на партію товару, розмір якої перевищує 15 тис. виробів. Якщо ціна одиниці продукції становить 40 грн, а змінні витрати в її складі дорівнюють 15 грн. Визначити чи доцільним є встановлення такої знижки.

Навчальне видання

**Кваліфікаційний іспит з перевірки додаткових компетенцій
«Економіка та фінанси»**

Програма та методичні рекомендації до підсумкової атестації
здобувачів вищої освіти освітнього рівня бакалавр галузі знань 05
«Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка»
освітніх програм «Економіка», «Економіка, управління та право»

Соляр Вікторія Василівна

Відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності несуть автори

Підписано до друку 26.05.2021. Формат 60x84 1/16. Папір офсет. Друк цифровий
Ум.друк. арк. 3,2. Наклад 100 прим. Ціна договірна.

Видавництво «Мітра»
Свідectво про державну реєстрацію: Серія ДК № 1635 від 25.12.2003 р. Ліцензія №1413900866
Тел: +380675765437, e-mail: mitra_izdat@meta.ua